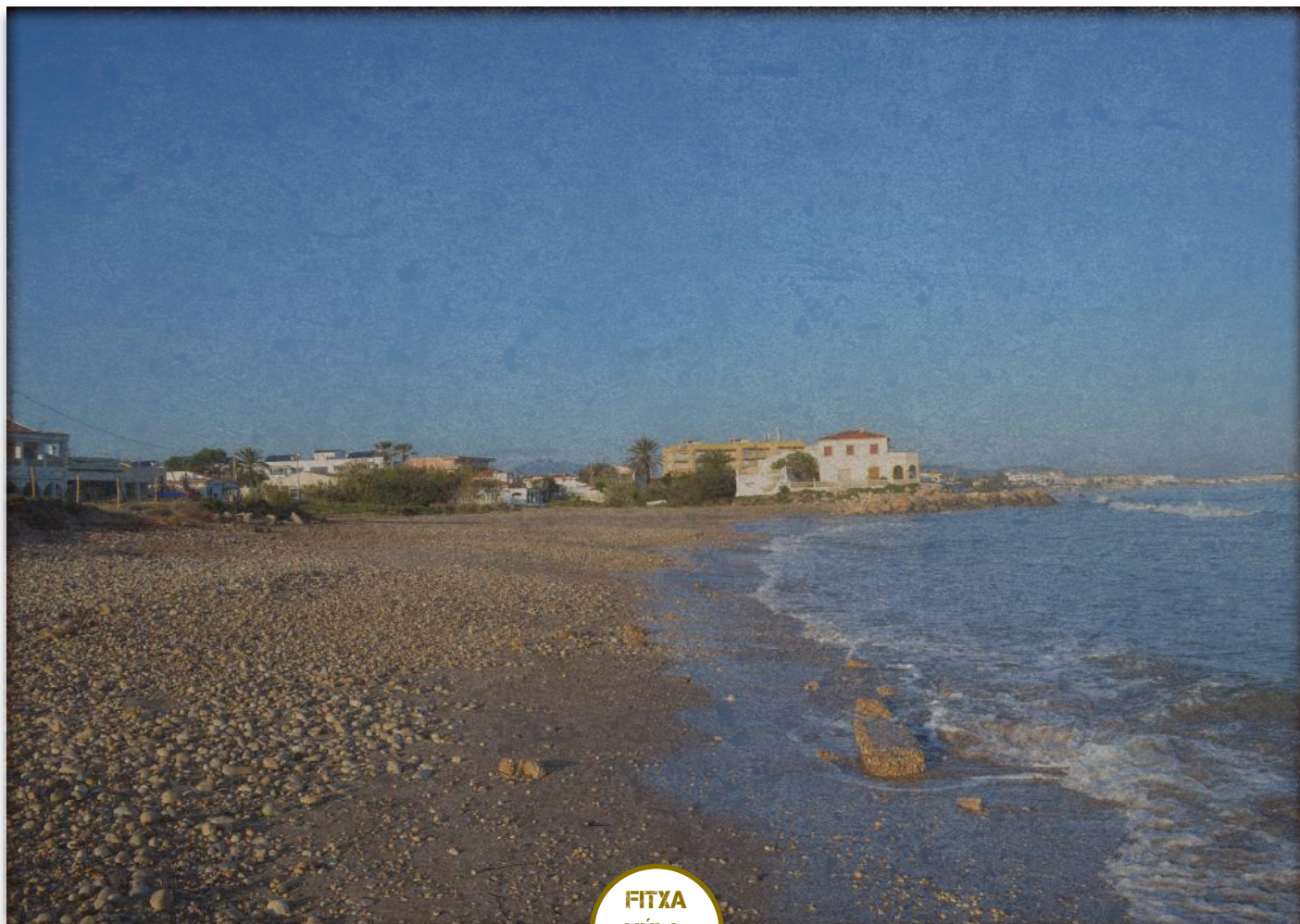

FITXA
NÚM.:
005

IMMOBLE: NIU DE METRALLADORES DE LES DEVESES V.

REF:

PARTIDA/EMPLAÇAMENT: PARTIDA LES DEVESES. PLATJA DE LES DEVESES.

TIPOLOGIA:

NIU DE METRALLADORES SENSE PLANTA DEFINIDA.

CRONOLOGIA: INICIS DE 1937.

ÍNDEX DE PROTECCIÓ: B.R.L.

LOCALITZACIÓ: Accés, o bé pel carrer Riu Deva o bé pel Riu Ebo.

COORDENADES GPS: X 38'8695007 Y -0'0092097

COORDENADES UTM: X 759.479,33 Y 4.306.546,59

ACCESSIBILITAT: Fàcil accés per a gent amb mobilitat completa. Ara bé, la sorra de la platja podria dificultar l'accés a persones que precisen d'algun tipus d'instrumental per desplaçar-se.

PROPIETAT: Estat. Domini Públic Marítim Terrestre (DPMT).

CRONOLOGIA: Segons Emilio Oliver Sanz de Bremond (2017: 61) és a inicis de 1937 quan es construeixen els nius de metralladores de la ciutat de Dénia. La problemàtica que comporta aquesta cita és la seua imprecisió: en primer lloc, la paraula «inicis» pot ser subjectiva a l'hora de determinar durant quins mesos es van construir els nius de metralladores. I és que a «inicis» de 1937 encara que no s'havia creat l'òrgan que regularia la construcció dels mateixos (la Defensa de Costes). Exemples com el de la veïna Oliva demostren que les fortificacions anteriors a l'arribada dels enginyers de la Defensa de Costes són de molt baixa qualitat, com en el cas del Clotal (Vergel 2021). No obstant, els casos de Dénia presenten fàbriques consistents i amb bons acabats a més de plantes exactament iguals que les d'Oliva (Aigua Morta i Molinell - Santa Anna i Deveses). La diferència entre aquestes és la fàbrica amb graves que es construeix a Oliva front a la de còdols de riu de Dénia, aparentment més rudimentària. Les fonts documentals a Oliva ens il·lustren del moment de la construcció de les casamates, a partir de mitjans del 1938. A Dénia queda la incògnita, però de moment podríem concloure que el fet que ambdós municipis compartisquen casamates amb la mateixa planta sembla indicar que les seues obres foren dirigides pel mateix personal. Més encara si tenim en compte la cita d'Emilio Oliver, en la que es recalca que els nius de Dénia són dissenyats per enginyers (2017: 61). A Oliva sabem que ho feu la Defensa de Costes, i a Dénia també pensem que seria el més probable, encara que per a això deuríem allargar els «inicis de l'any 1937» d'Emilio Oliver fins almenys el 12 de juny del mateix any, moment en què es crea la institució reguladora.

En acabar la Guerra Civil Espanyola, davant una possible entrada en la Segona Guerra Mundial, la dictadura franquista elaborà un inventari que arregljava les construccions de Defensa de Costes. Finalment no s'hi produiria l'entrada en qüestió, pel que les casamates quedarien abandonades fins els nostres dies.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ: En la part sud de la platja de Les Deveses es poden observar multitud de restes amb fàbriques properes a l'anomenat «formigó republicà», característic en la construcció de nius de metralladores. Algunes d'aquestes restes són socolades ben adherides al terra. Altres són exemptes, i per la seua ubicació actual, pensem que han pogut haver-se desplaçat de la seua localització original. La major concentració la trobem en la mateixa vora de la mar, sent colpejades per l'onatge.

USOS I FUNCIONS: Els nius de metralladores tenien la funció principal de protegir les costes republicanes front a qualsevol tipus d'atac franquista, feixista o nazi. On acabava l'angle de tir d'un d'aquests començava el del seu costat, de manera que cobrien completament la línia de costa. Les funcions rutinàries, no obstant, eren de vigilància, sobre les quals devien realitzar un informe diari i fer-lo arribar a l'organisme de Defensa de Costes, del qual depenien. Podien arribar a suportar fins 550 kg/cm2 (Fernández Guirao 2008: 172).

OBSERVACIONS: -.

ADDENDA DESCRIPCIÓ:

Materials: Terra, calç, còdols de riu de petita i mitjana mida i roques anguloses de major mida.

Fàbriques: La fàbrica es compon d'una mescla de terra i calç de colors castanys i grisosos, segons la quantitat d'humitat continguda, reforçada amb còdols de riu de petita, mitjana i gran mida, i en algunes ocasions, ferro. La quantitat de còdols és major que en les fàbriques identificades amb total certesa com a nius de metralladores, i la quantitat de calç, menor. La tècnica de construcció és l'encofrat, encara que sense representatives del mateix, ni cap tipus de recobriment fi.

Dimensions: Dimensions àrea: .- Superfície: .-

Alçària màxima estructures des del nivell del sòl: 0,3 m.

Dimensions estructures individualitzades:

- 001 mur: Llargària: 0'4 m. Amplària: 0'3 m. Alçària: 0'2 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».
- 002 mur: Llargària: 0,45 m. Amplària: 0'35 m. Alçària: 0'3 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques». Presenta un color més grisós que la resta, a més d'una vara de ferro corba reeixint 10 cm i una morfologia circular plana.
- 003 mur: Llargària: -. Amplària: -. Alçària: -.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».
Descripció del conjunt: Es tracta d'un conjunt de tres restes, de les quals, dues formen un contorn circular de 2 m. La seua tonalitat castanya ens indica que la quantitat de calç emprada per a la conformació d'aquesta estructura fou menor que en la dels nius de metralladores identificats amb total certesa a Dénia.
- 004 conjunt: Llargària: -. Amplària: -. Alçària: -.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques» i «003 conjunt». Respecte a les dimensions del conjunt,

en la seua totalitat, oscil·la els 6 m².

FONTS DOCUMENTALS:

«A comienzos de 1937 los ingenieros militares trazaron un plan de defensa de costas. Todas las playas de Marinas, Bovetas y Palmares fueron elegidas para el emplazamiento de refugios para nidos de ametralladoras. En las escolleras Norte y Sur (en ésta frente a su comienzo) se construyeron igualmente dichas defensas; en la parte de las Rotas solo se instalaron unos pocos (la parte arenosa era más apta para los desembarcos). Sin embargo, para la defensa artillera eran las Rotas, estratégicamente, más aptas para la instalación de baterías de largo alcance». (Oliver Sanz de Bremond, E. (2017): *La Guerra Civil Española*, p. 61).

FONTS ORALS: -.

BIBLIOGRAFIA:

- OLIVER SANZ DE BREMOND, E. (2017): *La Guerra Civil Española 1936-1939 vivida en una ciudad de la retaguardia republicana, Dénia* (edició facsímil).
- VERGEL DOS SANTOS, A. J. (2021): «Primera investigació sobre les casamates a Oliva», en Cabde-

lls, 19, 113-145.

ESTAT ACTUAL: La possible casamata de les Deveses V es situa immediatament després del punt de finalització pel sud de la mena d'escullera (una construcció de blocs de pedra amb la funcionalitat d'evitar que les ones colpegen directament sobre les cases de primera línia en aquesta zona). Més cap al Sud hi ha una platja que intercala sorra i pedres menudes durant 180 m, punt en el que es troba un espigó. Les dunes no es conserven per la construcció de cases i urbanitzacions sobre aquestes. 160 metres al nord es troba la casamata de les Deveses IV.

OBSERVACIONS: -.

DADES ADMINISTRATIVES (Si escau).

DADES CADASTRALES: Cadastre 1950.

Polígon:

Fulla:

Parcel·la:

Parcel·les adjacents:

ESTAT DE CONSERVACIÓ. 5 (Ruïnes).

OBSERVACIONS:

MATERIAL GRÀFIC:

CARTOGRAFIA:

- Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.
- Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1983.
- Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.
- Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.
- Mapa 5. Vol Americà 1956.
- Mapa 6. Oficina Virtual Cadastre.
- Mapa 7. I.C.V. Visor Generalitat.

Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

PLANIMETRIA:

M.G.P. 001.
M.G.P. 002.
M.G.P. 003.
M.G.P. 004.

ARXIU MEMÒRIA GRÀFICA:

A.M.G.001.
A.M.G.002.
A.M.G.003.
A.M.G.004.
A.M.G.005.
A.M.G.006.
A.M.G.007.
A.M.G.008.

ALTRES RECURSOS:

(Dron, pèrtiga, ortofoto, plantes etc.).

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

DÉNIA
CITY OF GASTRONOMY

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

REDACTOR: ANTONI. J. VERGEL.

COL·LABORADORS:

DIRECTOR PROJECTE: JOSEP. A. GISBERT.

DATA FITXA: SETEMBRE, 2021.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

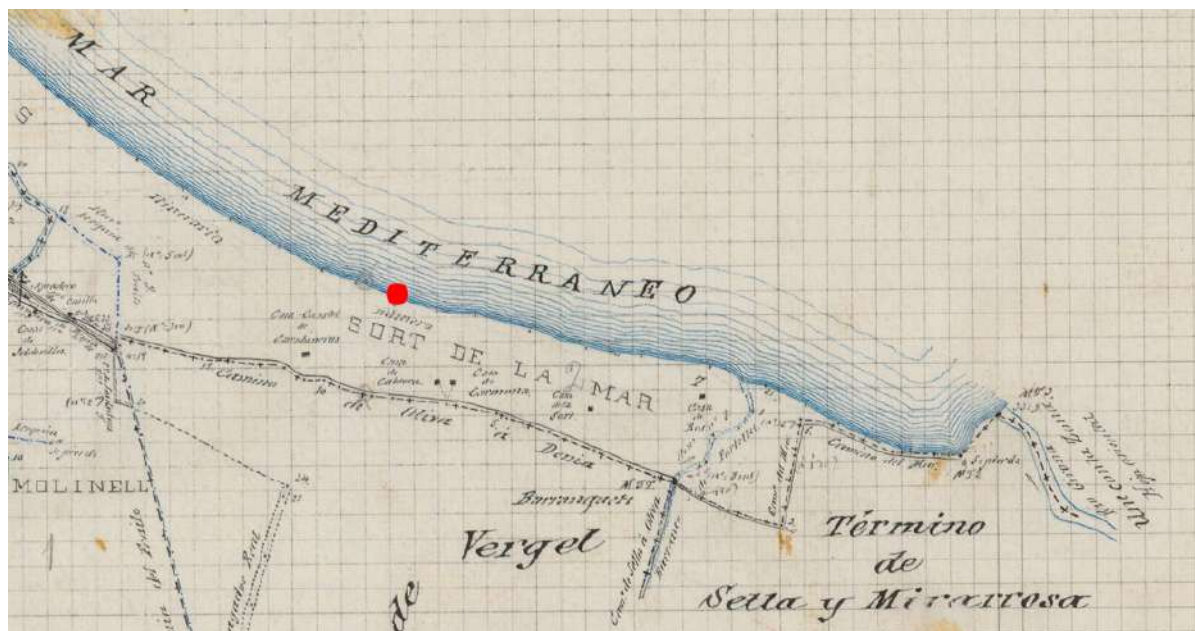
Designated
UNESCO Creative City
in 2015

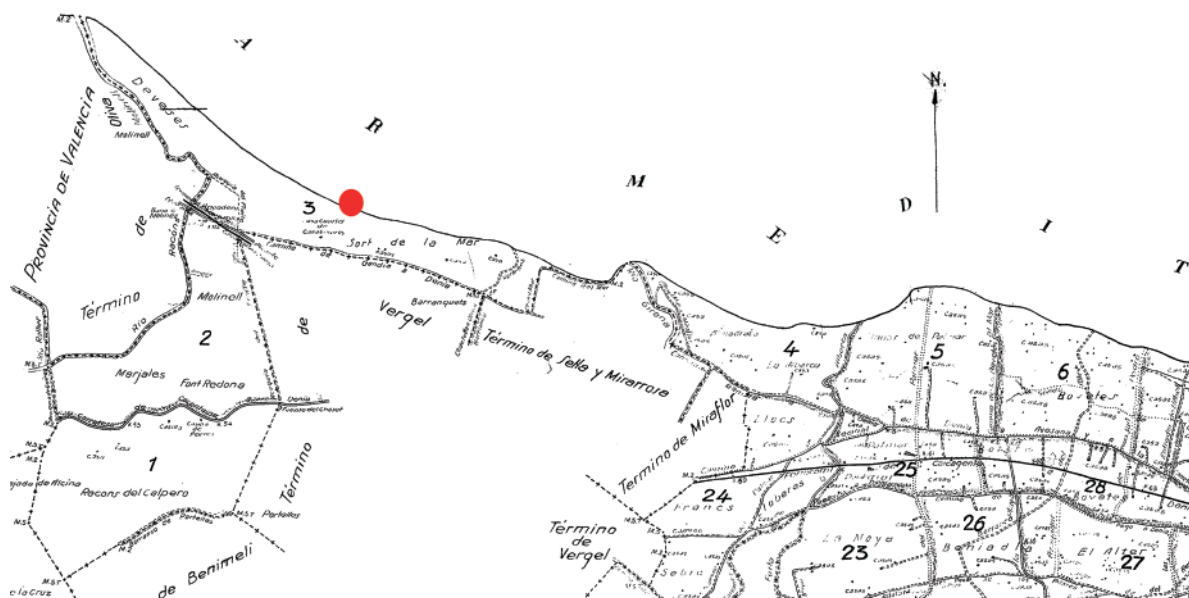
GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.

Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1983.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.

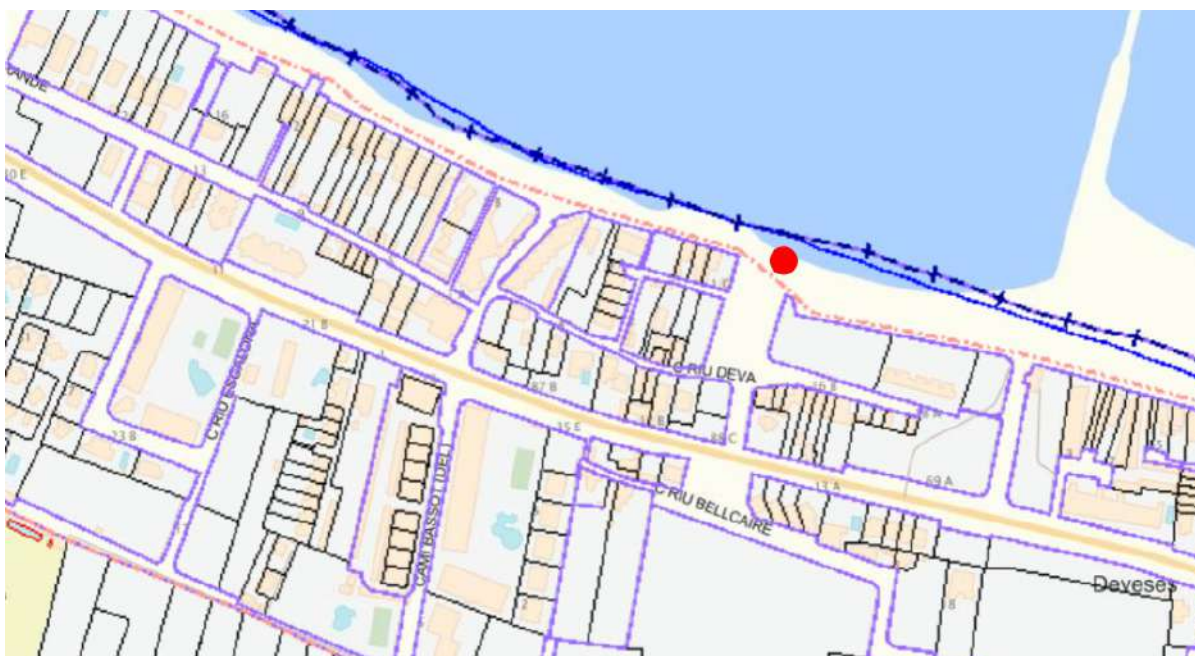

Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

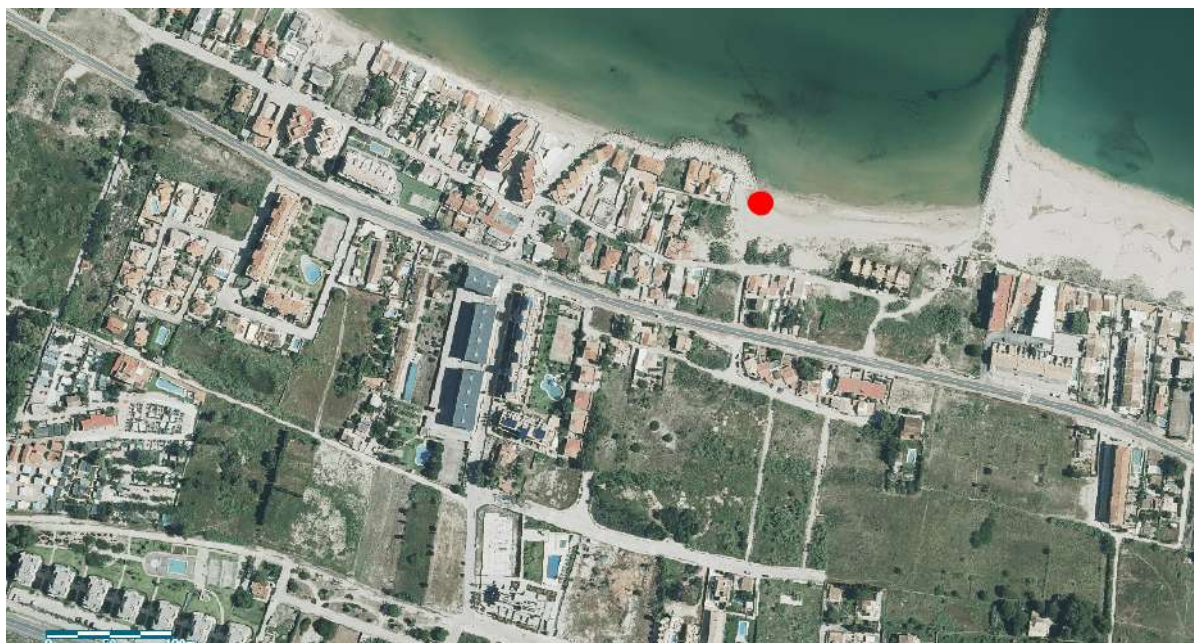

Mapa 5. Vol Americà 1956.

Mapa 6. Oficina Virtual del Cadastre.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 7. I.C.V. Visor Cartogràfic de la Generalitat Valenciana.

Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 001. Fotografia general nord. Casamata les Deveses V.

A.M.G. 002. Fotografia general est. Casamata les Deveses V.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 003. Fotografia general sud. Casamata les Deveses V.

A.M.G. 004. Fotografia general oest. Casamata les Deveses V.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 005. Resta 1. Casamata les Deveses V.

A.M.G. 006. Resta 2. Casamata les Deveses V.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 007. Conjunt de restes 3. Casamata les Deveses V.

A.M.G. 008. Conjunt de restes 4. Casamata les Deveses V.